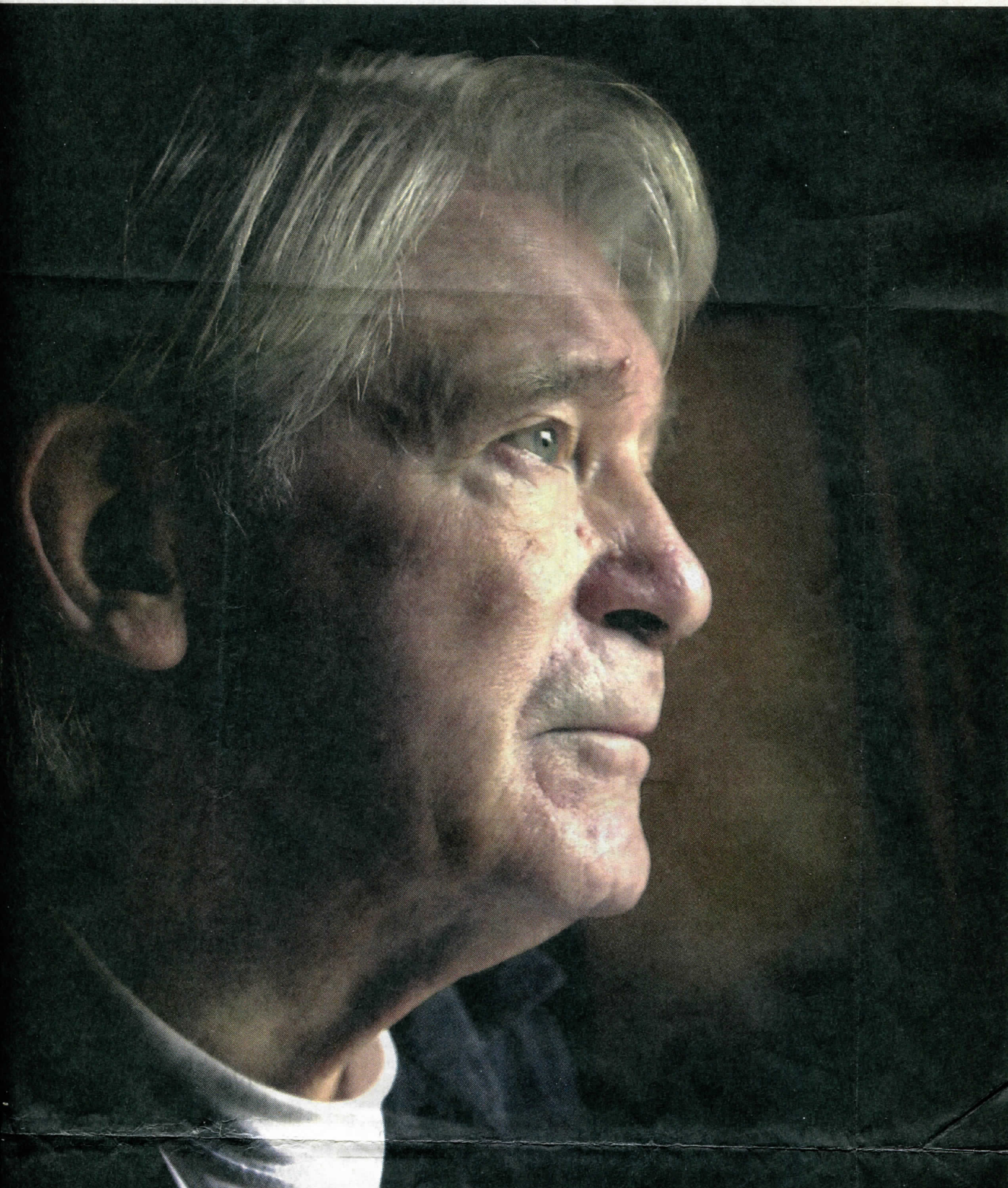

Herdenkingsbundel voor 75-jarige tekstdichter David Hartsema

Schrijf wat je te zeggen hebt'

In het 'schrieffok' van David Hartsema, bij zijn huis in Lauwersoog, staan kasten vol boeken. Werk van talloze schrijvers is er te vinden. De boeken die hij zelf heeft geschreven staan er ook tussen. Hij schreef tot nu toe zo'n achthonderd gedichten en liedteksten in Nederlands, Engels, Frans en het Gronings. Er zijn echter ook andere creatieve uitingen van de 75-jarige te zien. Houtsnijwerk bijvoorbeeld. In een map bewaart hij zijn schilderijen. Een paar jaar geleden begon hij het penseel te hanteren. Na een verblijf in het ziekenhuis, droomde hij veel. Die beelden vertrouwde hij toe aan het doek. „Ik sta er verbaasd van dat ik dat kan”, zegt de schrijver.

Hartsema werd gisteravond geëerd tijdens de manifestatie Van Ledderom in Delfzijl. Daar werd ook een bundel met verzameld werk van hem gepresenteerd. „Ik heb, samen met vrouw en kinderen, tot nu toe een heel boeiend leven gehad. Ik heb alleen maar gedaan, waar ik zin in had.” De tekstdichter is nog lang niet klaar. Het dichten, waarmee hij al op vijftienjarige leeftijd begon, gaat nog steeds door. En daar zijn het houtsnijden en het schilderen bij gekomen.

Door **Jibbo Poppen**

Hartsema werd weliswaar op de Groninger manifestatie 'Van Ledderom' geëerd, zijn horizon reikt verder dan 'loug en Stad'. Het bekendst werd hij met zijn Nederlandse teksten, die hij voor onder anderen Lenny Kuhr en de Belgische zangeres Conny Neefs schreef. Het lied 'De Troubadour' (tekst David Hartsema, muziek Piet Souer), gezongen door Lenny Kuhr, won in 1969 zelfs de eerste prijs op het Eurovisie Songfestival.

Hartsema werd in 1925 geboren op het schip van zijn ouders, dat in Zoutkamp lag, de ZK 77 'Nooit volmaakt'. Zijn vader speelde in het gezelschap 'De Zoutkamper Boys' op de harmonica. Dat leidde tot Hartsema's eerste liedtekst 'Het olle schippersklavier'.
Als onderwijzer maakte hij vele liedjes, die op

school gezongen konden worden. Cabarettteksten in het Nederlands en Gronings behoren ook tot zijn oeuvre. Cabaret in de streektaal begon voor hem na een bezoek aan de Rono, de voorloper van Radio Noord. Hij drukte daar Jan Klompsma een Groninger vertaling van Hamlet in de handen. Klompsma stimuleerde hem een radiocabaretprogramma in het Gronings te schrijven. Dat werd 'Potjebulen'. Het werd uitgevoerd door leden van de hoorspelkern, met muziek van Peter Buwalda.

Later kwam het cabaretprogramma 'Wat aners' uit zijn vingers. Het werd ook weer uitgevoerd door medewerkers van de Rono. Een van hen was Lianne Abeln. „Ze stond op zekere avond bij ons aan de deur. Gestuurd door de Rono. Ze zou mee moeten doen met het cabaretprogramma.” Dat was het begin van een lange samenwerking tussen David Hartsema en Lianne Abeln. „Ik geloof niet, dat ik zoveel Groninger teksten had geschreven, als ik Lianne niet had ontmoet”, zegt Hartsema. Samen met Lianne en Bé Dijkmeijer kwam ook nog het cabaretprogramma 'Aigenwies' tot stand.

Tonny van der Veen van de Rono stimuleerde Hartsema om meer Nederlandse teksten te gaan schrijven. Mede daardoor kwam hij op een liedjesbeurs in contact met Lenny Kuhr. „Ik had daar wat rondgelopen en wilde eigenlijk naar huis gaan. Toen liep ik een aardig meisje tegen het lijf. 'Schrijft u teksten', vroeg ze mij. 'Ja', zei ik, 'en ik heb er een paar bij me.' Ze vond ze geweldig en wilde ze zingen. Dat meisje was Lenny Kuhr.”

Door het winnen van het Eurovisie Songfestival kreeg Hartsema landelijke bekendheid. Hij maakte tv-shows met Lenny Kuhr en kreeg verzoeken om teksten voor anderen te schrijven. Niet alleen in het Nederlands. Zo kwamen er ook teksten uit zijn schrijfmachine voor bijvoorbeeld Lee Towers en Loekie Knol. Hij is de tel in de loop der jaren kwijt geraakt. „Ik krijg soms afrekeningen van de Buma en dan denk ik: heb ik die liedjes ook geschreven?”

Hele dag

Hij kon daarna als tekstschrijver fulltime aan de slag bij een muziekuitgever. „Die wilde me de hele dag aan het schrijven hebben. Daar ben ik

niet op in gegaan. Ik wilde vrij man blijven. Hartsema was en is enorm veelzijdig. ductief. Zo werkte hij ook mee aan het Groninger literaire tijdschrift t Swieniegelkje en haalde jaar lang een wekelijkse rubriek in de Vrieter Courant, 'Boetendieks en binnendiektien'. Verder schreef hij in de Friesland Postgenwoordig nog in De Nieuwe Dokkumrant. Acht jaar lang las hij wekelijks een voor Radio Noord.

Er kwamen in totaal tweeëntwintig boeken uit hem. Het eerste was 'Tussen Wind en Water' het laatste 'Rondom de Lauwerszee' dat werd uitgegave, naar aanleiding van het 110-jarig bestaan van de vissersvereniging 'Hulp in i

Schurer

En hij is nog niet klaar. In zijn kast ligt een groot aantal manuscripten. Zoals Nederlandse liedjes van Friese liederen bij het Oud Groninger ment, gemaakt door Fedde Schurer. Opgezet door Louise Godin. Schurer was een vrolijk vriend van Hartsema. „Prachtig. Ik vind ik zelf. Ik heb er echter nog geen één voor kunnen interesseren.” En zo ligt wel het een en ander in Hartsema's kast.

Vijfentwintig jaar geleden (bij zijn vijftigjarig schrijversjubileum) schreef hij een briefje mij in Groningen nog eens nodig hebben in de toekomst nog wel weer eens het erin te schrijven, want Groningen heeft een plekje in mijn hart.” Hij bevestigt dat steeds die mening is toegedaan. „Ik heb ideeën genoeg”, zegt hij anno 2000.

Veel contact met andere Groninger schrijvers heeft hij niet. „Het zegt mij eerlijk gezegd zoveel wat er door anderen wordt geschreven. ga mijn eigen gang. Wat er voor het stilstaan van het Gronings wordt gedaan, vind ik oké. De cursussen Gronings, die bijvoorbeeld Fré Schreiber worden gegeven: geweldige te schrijven. „Als je iets te zeggen hebt, schrijf het op. Fouten zijn niet erg. Als je maar iets op taal doet.”

De bundel Grunneger teksten van David Hartsema is uitgegeven door Boomker en Savonius kost 24,90 gulden.

In het 'schrieffhok' van David Hartsema, bij zijn huis in Lauwersoog, staan kasten vol boeken. Werk van talloze schrijvers is er te vinden. De boeken die hij zelf heeft geschreven staan er ook tussen. Hij schreef tot nu toe zo'n achthonderd gedichten en liedteksten in Nederlands, Engels, Frans en het Gronings. Er zijn echter ook andere creatieve uitingen van de 75-jarige te zien. Houtsnijwerk bijvoorbeeld. In een map bewaart hij zijn schilderijen. Een paar jaar geleden begon hij het penseel te hanteren. Na een verblijf in het ziekenhuis, droomde hij veel. Die beelden vertrouwde hij toe aan het doek. „Ik sta er verbaasd van dat ik dat kan”, zegt de schrijver.

Hartsema werd gisteravond geëerd tijdens de manifestatie Van Ledderom in Delfzijl. Daar werd ook een bundel met verzameld werk van hem gepresenteerd. Ik heb samen met vrouw en kinde-

school gezongen konden worden. Cabarettteksten in het Nederlands en Gronings behoren ook tot zijn oeuvre. Cabaret in de streektaal begon voor hem na een bezoek aan de Rono, de voorloper van Radio Noord. Hij drukte daar Jan Klompsma een Groninger vertaling van Hamlet in de handen. Klompsma stimuleerde hem een radiocabaretprogramma in het Gronings te schrijven. Dat werd 'Potjebulen'. Het werd uitgevoerd door leden van de hoorspelkern, met muziek van Peter Buwalda.

Later kwam het cabaretprogramma 'Wat anders' uit zijn vingers. Het werd ook weer uitgevoerd door medewerkers van de Rono. Een van hen was Lianne Abeln. „Ze stond op zekere avond bij ons aan de deur. Gestuurd door de Rono. Ze zou mee moeten doen met het cabaretprogramma.” Dat was het begin van een lange samenwerking tussen David Hartsema en Lianne Abeln. „Ik geloof niet, dat ik zoveel Groninger teksten had geschreven, als ik Lianne niet had ontmoet”, zegt Hartsema. Samen met Lianne en Bé Dijkmeijer kwam ook nog het cabaretprogramma 'Aigenwies' tot stand.

Tonny van der Veen van de Rono stimuleerde Hartsema om meer Nederlandse teksten te gaan schrijven. Mede daardoor kwam hij op een liedjesbeurs in contact met Lenny Kuhr. „Ik had daar wat rondgelopen en wilde eigenlijk naar huis gaan. Toen liep ik een aardig meisje tegen het lijf. 'Schrijft u teksten', vroeg ze mij. 'Ja', zei ik, 'en ik heb er een paar bij me.' Ze vond ze geweldig en wilde ze zingen. Dat meisje was Lenny Kuhr.”

Door het winnen van het Eurovisie Songfestival kreeg Hartsema landelijke bekendheid. Hij maakte tv-shows met Lenny Kuhr en kreeg verzoeken om teksten voor anderen te schrijven. Niet alleen in het Nederlands. Zo kwamen er ook teksten uit zijn schrijfmachine voor bijvoorbeeld Lee Towers en Loekie Knol. Hij is de tel in de loop der jaren kwijt geraakt. „Ik krijg soms afrekeningen van de Buma en dan denk ik: heb ik die liedjes ook geschreven?”

Hele dag

Hij kon daarna als tekstschrijver fulltime aan de slag bij een muziekuitgever. „Die wilde me de hele dag aan het schrijven hebben. Daar ben ik

niet op in gegaan. Ik wilde vrij man blijven.”

Hartsema was en is enorm veelzijdig en productief. Zo werkte hij ook mee aan het Groninger literaire tijdschrift t Swieniegeltje en had hij tien jaar lang een wekelijkse rubriek in de Winschoter Courant, 'Boetendieks en binnendieks' gehehen. Verder schreef hij in de Friesland Post en tegenwoordig nog in De Nieuwe Dokkumer Courant. Acht jaar lang las hij wekelijks een verhaal voor Radio Noord.

Er kwamen in totaal tweëntwintig boeken van hem uit. Het eerste was 'Tussen Woord en Taal', het laatste 'Rondom de Lauwerszee' dat dit jaar uitkwam, naar aanleiding van het 110-jarig bestaan van de vissersvereniging 'Hulp in nood'.

Schurer

En hij is nog niet klaar. In zijn kast ligt nog een aantal manuscripten. Zoals Nederlandse vertalingen van Friese liederen bij het Oude Testament, gemaakt door Fedde Schurer. Op muziek gezet door Louise Godin. Schurer was een persoonlijk vriend van Hartsema. „Prachtige teksten vind ik zelf. Ik heb er echter nog geen uitgever voor kunnen interesseren.” En zo ligt er nog wel het een en ander in Hartsema's kast.

Vijfentwintig jaar geleden (bij zijn vijfentwintigjarig schrijversjubileum) schreef hij: „Als ze mij in Groningen nog eens nodig hebben, wil ik in de toekomst nog wel weer eens het een ander schrijven, want Groningen heeft een apart plekje in mijn hart.” Hij bevestigt dat hij nog steeds die mening is toegedaan. „Ik heb nog ideeën genoeg”, zegt hij anno 2000.

Veel contact met andere Groninger schrijvers heeft hij niet. „Het zegt mij eerlijk gezegd niet zoveel wat er door anderen wordt geschreven. Ik ga mijn eigen gang. Wat er voor het stimuleren van het Gronings wordt gedaan, vind ik erg goed. De cursussen Gronings, die bijvoorbeeld door Fré Schreiber worden gegeven: geweldig.”

Hij wil iedereen stimuleren om in het Gronings te schrijven. „Als je iets te zeggen hebt, schrijf het op. Fouten zijn niet erg. Als je maar iets met de taal doet.”

De bundel Grunneger teksten van David Hartsema is uitgegeven door Boomker en Savenije en kost 24,90 gulden.